Tillstånds- och tillsynsverket

Mötespromemoria
07.09.2026

Samarbetsgruppen för vatten- och havsvård i Södra Österbotten, Mellersta Österbotten och Österbotten

Tid 7.9.2026 kl. 9.00–13.00
Plats Teams
Deltagare:

Aalto Marko	Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
Asunmaa Riikka	Österbottens förbund
Bonde Anna	Tillstånds- och tillsynsverket
Björklund Mikaela	Samarbetsorganet för Närpes å
Dalhem Krister	Tillstånds- och tillsynsverket
Erikson John	Segling och båtsport i Finland rf
Hakala Minna	Etseri stad
Heino Heidi	Tillstånds- och tillsynsverket
Hirvijärvi Esa	Vasa stad
Hongisto Kari	Finlands naturskyddsförbund
Jaakkola Anna-Kaisa	MTK Etelä-Pohjanmaa
Jutila Heli	Österbottens vatten och miljö
Kankaanpää Timo	MTK Etelä-Pohjanmaa
Kipinä Sanna	Tillstånds- och tillsynsverket
Korpijärvi Monika	Tillstånds- och tillsynsverket
Korpimäki Erkki	Delegationen för Esse-, Purmo- Kronoby- ja Kovå
Kärja Hannu	Finlands Pälsdjursuppfödares Förbund rf
Lampinen Tauno	Delegationen för Lappo å
Lehtisalo Marjo	Finlands naturskyddsförbund Österbottens distrikt
Luoma Mikael	Fiskeriomr. Järviseudun kalatalousalue, Finlands viltcentral
Luusua Laura	Mellersta Österbottens förbund
Norren Frank	Livskraftscentralen i Österbotten
Närhi Pia-Lena	Delegationen för Perho å
Ollila Tapio	Finsk Energiindustri rf
Ojaharju Juha	Suomen Vapaa-ajankalastajat
Paavilainen Pekka	Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
Paavola Vesa	MTK Keski-Pohjanmaa
Pienmunne Inka	Försvarsmakten
Pusaa Elina	Fiskeriomr. Keski-Pohjanmaan kalatalousalue, Keski-Pohjanmaan kalatalouskeskus
Remahl Peter	Segling och Båtsport i Finland rf
Rinkineva-Kantola Leena	Livskraftscentralen i Södra Österbotten
Ruotsalainen Eeva	Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
Saarenpää Erika	Livskraftscentralen i Södra Österbotten
Saari Kari	Finlands näringsliv rf
Selenius Anni	Norra Kust-Österbottens fiskeriområde, Kristinestad-Storå fiskeriområde
Sivil Mika	Livskraftscentralen i Sydvästra Finland
Syri Mikko	MTK Metsälinja / Skogsvårdsföreningarna
Teppo Anssi	Tillstånds- och tillsynsverket
Uimonen Jarmo	Skogscentralen

Tillstånds- och tillsynsverket

Mötespromemoria
07.09.2026

Viitamäki Heta	Tillstånds- och tillsynsverket
Väänänen Mari	Södra Österbottens förbund
Yli-Petäys Mika	Ilmajoki kommun
Åsbacka Jessica	Livskraftscentralen i Södra Österbotten

Ärendelista

1. Mötet öppnas och presentation av de närvarande (*Anssi Teppo, Tillstånds- och tillsynsverket*)
   Anssi Teppo (Tillstånds- och tillsynsverket) öppnade mötet kl. 9.00. Mötet ordnades som distansmöte.

2. Godkännande av föregående mötespromemoria (*Anssi Teppo)*
   Protokollet från föregående möte godkändes. Promemorian hade kompletterats med ett tillägg som hade kommit via e-post .

3. Aktuellt inom vatten- och havsvården (*Anssi Teppo, Anna Bonde*)
   Anssi Teppo presenterade aktuella ärenden inom vattenvården (bilaga 1). Nu pågår det sista skedet av den pågående sexåriga planeringsperioden av vattenvården. Som bäst färdigställer Tillstånds- och tillsynsverket förvaltningsplanen och åtgärdsprogrammet för området. Samrådet om förslagen till vattenvårdsplaner pågår 1.12.2026–1.6.2027 (6 månader). Den öppna versionen av Pisara-systemet öppnas senast då samrådet börjar. Via systemet kan man se noggrannare uppgifter t.ex. enligt vattenförekomst.
   När det gäller konstgjorda och kraftigt modifierade vatten har det i klassificeringen gjorts en förändring när det gäller bedömningen av potentialen för ekologisk status: den fysikalisk-kemiska statusen kan inte leda till att den ekologiska statusen sänks lägre än till måttlig status. Detta förenhetligar klassificeringen av konstgjorda och kraftigt modifierade vatten och andra vattendrag. Situationen gäller konstgjorda och kraftigt modifierade vatten i området på så sätt att åtta vattenförekomster med otillfredsställande status stiger till måttlig status i fråga om potentialen.

   Anna Bonde (Tillstånds- och tillsynsverket) berättade om situationen inom planeringen av havsvården. Havsförvaltningsplanens övervakningsprogram har publicerats på finska: http://hdl.handle.net/10138/636434. Översättningen till svenska färdigställs under detta år. Finlands miljöcentral Syke gör under september en SMB-bedömning av åtgärderna enligt havsområde. Samrådet som gäller åtgärdsprogrammet (3 månader) inleds 1.12.2026.

   Under diskussionen lyftes bland annat följande fram:
   - Larsmosjön har tidigare klassificerats om sjö (måttlig status), men nu som kustvattenförekomst (dålig status). Dammarna påverkar Larsmosjöns status. Larsmosjön har angetts som kraftigt modifierad. Hur påverkar den nya klassificeringen av Larsmosjön bestämmelserna i miljötillståndet? Konstaterades att statusmålen ställs enligt potentialen. Finlands miljöcentral Syke har varit på gång med att lägga till en deltatyp i ytvattenkategorin i framtiden. För utvecklingsarbetet har man valt ut deltaområden och

klassificeringsfaktorer. Till följande möte framfördes önskemål om ett inlägg från Syke.

4. Att ställa undantag i fråga om vattenförekomster (*Anssi Teppo*)
Anssi Teppo berättade om undantag från målen för vattenvården och förutsättningarna för dem (bilaga 1). Målet för vattenvården är att uppnå god status i vattendragen senast år 2027 och om målet inte uppnås, ska ett undantagsmål ställas för vattenförekomsten, om förutsättningarna uppfylls. I lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen finns bestämmelser om undantag från målen, och de huvudsakliga alternativen för undantag utgörs av att antingen förlänga tidsfristen på grund av naturförhållandena eller att statusmålen sänks. Undantaget görs enligt kvalitetsfaktor för den kommande sexårsperioden inom vattenvården och under följande vattenförvaltningsperiod granskas de på nytt. Om förutsättningarna i lagstiftningen inte uppfylls, görs inget undantag för vattenförekomsten. För alla vattenförekomster strävar man fortsättningsvis efter god status, och statusen får inte försämras. Statusmålen uppnåddes i 72 vattenförekomster i området och det gjordes 63 undantag. I 186 vattenförekomster uppfylldes inte förutsättningarna för undantag. Till denna grupp hör merparten av vattenförekomsterna i området, såsom exempelvis stora sjöar och största delen av kusten. Eftersom undantaget alltid ställs enligt kvalitetsfaktor, är det möjligt att det i samma vattenförekomst finns kvalitetsfaktorer för vilka en del det har gjorts undantag, för en del uppfylls inte förutsättningarna och en del redan har nått statusmålet.

Undantagen som gäller kemisk status beror på halten av skadliga ämnen: bromerade difenyletrar (hela området), kvicksilver (213 st.) kadmium och nickel (totalt 27 st.). Marken i området och de humushaltiga vattendragen orsakar problem. Förändringarna sker långsamt och risken som orsakas av sura sulfatjordar är bestående.

I grundvattnen i området kan en sjunkande trend ses i fråga om näringsämnen. I området finns 12 grundvattenområden med dålig status. För största delen uppfylls inte förutsättningarna för undantag, eftersom det inte har vidtagits tillräckligt med åtgärder i områdena. Förlängning av tidsfristen på grund av naturförhållanden har gjorts i fall där ämneshalterna har börjat sjunka. I en del områden har statusmålet i fråga om näringsämnen sjunkit.

Under diskussionen lyftes bland annat följande fram:

- Varför har omfattande dikningar och torrläggningsprojekt gjorts utan tillstånd från vattendomstolen (bl.a. dikningen av Päkinluoma som rinner ut i en öringsbäck) och på så sätt orsakat olägenheter för mycket värdefulla vatten? Konstaterades att torrläggningsärendena som helhet har gått i en bättre riktning, men ur vattenvårdens synvinkel har det gått långsamt. I styrmedlen finns det förfaringssätt i anslutning till torrläggningsärenden under flera olika sektorer och förhoppningen är att de leder till att sakerna går i en bättre riktning.
- Varför har antalet vattenförekomster med god status blivit färre? Konstaterades att förändringen i metoderna, alltså att man tagit i bruk principen med minimifaktorer då klassen baseras på den sämsta kvalitetsfaktorn (One out - All out) kategoriskt har lett till att klasserna försvagats och det gör det

utmanande att jämföra dem med tidigare perioder. Materialet har ökat betydligt under årens lopp och antalet biologiska variabler har utökats märkbart, vilket har påverkat klassificeringsresultaten så att om vattnen som har sämst status finns det mer information än vad det gjorde under de första perioderna inom vattenvården. Dessutom har man i klassificeringen tagit med mindre vattenförekomster, som det inte finns heltäckande data om, och som man bättre än tidigare har kunnat klassificera bland annat med hjälp av modellering och gruppering. Dessa placerar sig ofta i klasserna med en status som är sämre än god. Att nå resultaten försvåras av ineffektiva, otillräckliga och dåligt inriktade åtgärder och klimatförändringen. En positiv trend har dock observerats i fråga om en förbättring av försurningsläget samt att näringshalten i sjöarna har minskat. Framfördes önskemål om att tidsserier över trenderna presenteras vid kommande möten.

- Det lyftes fram att den största delen av belastningen kommer från diffus belastning och att man har lyckats minska punktbelastningen.Det behövs satsningar på styrmedel och diffus belastning, mer tryck, tillräckligt med uppmärksamhet vid vattenvården i processen för miljötillstånd, att målen bevaras och finansiering fås för att nå bättre nivå. Att sänka statusmålet är alltid en tidsbunden lösning. Granskningen av status görs på nytt om sex år.
- One out, all out-bedömningsförändringarna kan göra att det verkar som att ingen förbättring har skett under årens lopp. Utvecklingen ser sämre ut än vad den är i verkligheten, eftersom vattendrag klassificerades nedåt, fastän man fått resultat. Även ur kommunikationssynpunkt är det en utmaning. Konstaterades att med hjälp av tidsserier över de olika parametrarna kunde utvecklingen synas bättre.
- Medlemmarna i samarbetsgruppen bör lyfta fram vattenvårdsärenden såväl i egna organisationer som i offentlig diskussion och andra forum. Enligt Statens revisionsverks rapport Vatten- och havsvårdens styrning, finansiering och effektivitet – Minskning av näringsbelastningen från jordbruket finns det fortsättningsvis utrymme för förbättring inom vattenvården.

5. Åtgärder inom vattenvården under följande planeringsperiod (Tillstånds- och tillsynsverket)

Anssi Teppo berättade om planeringen av åtgärder för ytvattnen för perioden 2028–2033 och presenterade branschvisa åtgärder och instrument. Ett sammandrag av åtgärderna och instrumenten hade innan mötet skickats till samarbetsgruppens medlemmar. Åtgärderna inom vattenvården delas in i lagstadgade grundåtgärder och kompletterande åtgärder, som föreslås om grundåtgärderna inte anses vara tillräckliga för att uppnå god status i vattnen. Styrmedlen är nationella och med hjälp av dem strävar man efter att effektivera och påskynda genomförandet av åtgärderna inom vattenvården och de inkluderar också forsknings- och utvecklingsbehov. Styrmedlen motsvarar till stor del de som framfördes perioden 2022–2027, men har uppdaterats och bearbetats för att motsvara behoven i dagsläget. Också nya styrmedel föreslås för respektive branscher. I fråga om ytvattnen planeras åtgärderna enligt planeringsområde, medan åtgärderna för grundvattnen planeras enligt grundvattenområde.

För ytvattnen föreslås åtgärder inom branscherna jordbruk, skogsbruk, bekämpning av försurningen, samhällen, glesbebyggelse och fritidsboende, industri, torvutvinning, pälsdjursnäring, fiskodling samt restaurering, vattenbyggande och reglering.

Följande kommentarer och frågor framfördes i anslutning till åtgärderna för ytvattnen:

- Varför är antalet naturenliga grundtorrläggningsprojekt så litet? Konstaterades att i den planerade mängden ingår endast stora projekt. Utgångspunkten för vattenvården är alltid naturenlig torrläggning. Grundtorrläggningsprojekt på sura sulfatjordar tillkommer utöver torrläggningsprojekt inom jordbruket, och de genomförs med separata projektmedel.
- Följderna av odling på sura sulfatjordar måste identifieras. De mest problematiska skiftena bör avgränsas så att de inte odlas.
- Jordbrukets styrmedel för att minska växtskyddsmedel är en utmaning ur odlarens synvinkel. Jordbrukarna uppmuntras till reducerad jordbearbetning. Men om man använder sig av reducerad jordbearbetning, måste man använda mer växtskyddsmedel. Odlarna strävar efter maximal skörd för att få bort fosfor ur jordmånen. Om man vill avgränsa odlingen på vissa ställen för att bekämpa försurningen, blir det i Österbotten kvar bara grundvattenområden på momarker och uppodlade kärr. Konstaterades att fosforn i åkermarker försvinner långsamt och därför minskar näringsbelastningen långsamt. Styrmedlen är en del av samrådsmaterialet och respons kan också ges om dem. De nationella intressegrupperna har redan haft möjlighet att kommentera dem. En del av styrmedlen är nationella och de passar inte för alla områden.
- I diskussionen framfördes olika ställningstaganden om vilken betydelse belastningen från jord- och skogsbruket har för vattnens status. Utsläppen från jordbruket minskas av den strikta övervakningen och de nya tillvägagångssätten som kommit via forskning. Kemiska gödselmedel används måttfullt på grund av att kännedomen i frågan har ökat och priserna är höga. Det har forskats både om sura sulfatjordar och kolbindning. Man hoppas på mer forskning och jämförelse om jord- och skogsbrukets andel i vattnens status. I ett annat inlägg framfördes att skogsbruket har en viktig roll när det gäller belastningen på vatten i Österbotten. I området har det dikats enormt mycket myrar och stora områden har tagits till användning inom skogsbruket, men andelen inom kontinuerlig beståndsvård är mycket liten (5 %). Skogsbruket baserar sig i huvudsak på kalavverkning. Konstaterades att i det här området framhävs trycket inom jord- och skogsbruket, då arealen är stor. Vid dikningarna på 1960–70-talet agerade man enligt de anvisningar och uppfattningar som gällde den tiden. Konstaterades att vid sidan av näringsfriheten behövs anvisningar och stödformer.
- I fråga om pälsdjursnäringen framfördes flera ställningstaganden. Enligt en del ställningstaganden är pälsdjursnäringen en mycket betydande lokal belastare och bör övervakas bättre. Innan miljöskyddslagen stiftades anlades pälsfarmer på ofördelaktiga platser, med hjälp av styrmedlen kan man komma framåt. Enligt ett annat ställningstagande har produktionen numera sjunkit, då gårdar har avslutat sin verksamhet. Numera har nästan alla pälsfarmer miljötillstånd och övervakningen fungerar, man har kommit framåt i saken. Konstaterades att miljöskyddet inom

branschen förbättras med hjälp av styrmedel och övervakning (resursmässiga utmaningar).

- Samordnade kontroller fick understöd. Avrinningsområdena borde granskas i sin helhet och aktörerna förpliktas i samband med tillståndsprocessen att gå med i samordnad recipientkontroll, om en sådan finns i området. De samordnade recipientkontrollerna har fåtts till stöd för vattenvården och man har kunnat utveckla observationspunkternas kvalitet.
- I diskussionen framfördes att vid en del av torvtäktmyrarna finns brister i vattenskyddet. Konstaterades att på gamla områden där lösningarna för vattenbehandlingen har byggts i efterhand är effekten i regel sämre. Resurserna för övervakningen inom torvproduktionen har ökat under de senaste åren och kontrollen är mer omfattande. Ytterligare framfördes oro över vattenskyddet på solkraftsfälten som byggs på torvtäkter som tagits ur produktion. Konstaterades att solkraftsområdena i första hand kan orsaka problem med hanteringen av vatten och konsekvenser i form av skadlig erosion.
- BK-Hydrometa har utvecklat metoder för vattenbehandlingen inom torvproduktion, se närmare på finska på Valumavesien käsittely - Ympäristömittaukset - BK-Hydrometa Oy. Man ska ta reda på om det finns användarerfarenheter av metoderna.
- Egenfinansieringsandelen inom projekt för vattendragsrestaurering anses problematisk. Konstaterades att egenfinansieringsandelen är 50 %. I vissa fall kan den vara större.
- Man önskade ett mer systematiskt samarbete mellan vattenvården och Helmi-, Ahti- och Nousu-programmen.
- Man kan bekanta sig med landskapsförbundens havsplan, fastän kommentarsrundan har avslutats i slutet av augusti. Material hinner man lämna in trots det. Samrådet sker nästa år.
- Tas mikroplasterna i beaktande i vatten- och havsvården? Konstaterades att saken har noterats. Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse träder i kraft 2027. I och med detta ska vattendrag som är känsliga för mikroplaster identifieras.
- Förra veckan har svartmunnad smörbult för första gången påträffats i Bottenviken och det ställdes en fråga om arten redan har påträffats exempelvis i Karleby. Konstaterades att det är Naturresursinstitutet Luke som förvaltar situationen med invasiva främmande arter: www.vieraslajit.fi
- Vid mötet frågades vad en enskild verksamhetsutövare har för andel i att målen för vattenvården uppnås. Verksamhetsutövarna har minskat utsläppen i vattnet och det krävs fortsättningsvis minskningar. Verksamhetsutövarna måste göra riskbedömningar och överväga om begränsningarna i tillståndet blir en oskälig olägenhet för aktörerna. Konstaterades att vid tillståndsförfarandet bedöms aktörens inverkan på statusmålen. Bördan kan inte överföras på enskilda, eftersom statusmålet är gemensamt. Finlands miljöcentral Syke kommer under vintern 2026–2027 göra bedömningar av minskningen av belastningen enligt vattenförekomst. Enheten för vattenvård och havsvård deltar i tillståndsbehandlingen och påverkar i bakgrunden.

6. Miljökonsekvensbedömning (SMB) av vattenförvaltningsplanerna (*Sanna Kipinä, Tillstånds- och tillsynsverket*)Sanna Kipinä presenterade SMB-bedömningen i vattenvårdsplaneringen och berättade att det är myndigheten som ansvarar för planen som har ansvaret för att låta utföra

SMB-bedömningen. Bedömningen inleddes genast då planen började utarbetas. Miljörapporten är en del av vattenförvaltningsplanen. Bedömningen av åtgärdernas miljökonsekvenser har inletts redan då anvisningar och åtgärder har valts och på basis av det har man kommit fram till vissa åtgärder. För varje bransch görs ett eget bedömningssammandrag. Efter det sammanställs helheterna till en miljörapport, där man verbalt redogör för konsekvenserna. I bedömningen betyder ALT0 en situation där endast grundläggande åtgärder genomförs, medan ALT1 innebär att hela planen genomförs. ALT0 kan ha till och med negativa konsekvenser eller inga konsekvenser alls eller endast små konsekvenser. Om hela planen genomförs, alltså situationen ALT1, kan detta ha betydande positiva konsekvenser för flera naturfrågor, växtligheten och naturens mångfald.

Samarbetsgruppens medlemmar har på förhand fått ett sammandrag av bedömningarna som gjorts. Miljökonsekvensbedömningen är en del av vattenförvaltningsplanen och man önskar få respons om den under samrådet.

7. Respons från samarbetsgrupperna om vårens möten (*Anssi Teppo*)
Man har bett om respons från alla samarbetsgrupper och sammanställt svaren. Det lämnades in 26 svar, varav 2 kom från de österbottniska landskapen. I responsen lyftes det fram ärenden som gällde klassificering, undantag och åtgärder (bilaga 1). Ett sammandrag över alla svar på enkäten har sänts till samarbetsgrupperna för kännedom som bilaga till föredragningslistan.

8. Övriga ärende (*Anssi Teppo*)
Anssi Teppo påminde ännu om att samrådet inleds 1.12.2026 och att det är möjligt att lämna in respons och kommentarer.

9. Följande möte (*Anssi Teppo*)
Följande möte ordnas under våren/försommaren 2027, sannolikt efter att samrådet avslutats. Närmare tidpunkt kommer man överens om senare.

10. Mötet avslutas (*Anssi Teppo*)
Anssi Teppo avslutade mötet 12.45.